

BÀI 2: KHÚC NHẠC TÂM HỒN

Độc - hiểu văn bản(2)

GẶP LÁ CƠM NẾP(2 tiết)

– Thanh Thảo–

I. MỤC TIÊU

1. Yêu cầu cần đạt

1. Về năng lực

* *Năng lực chung*

- Giao tiếp và hợp tác trong làm việc nhóm và trình bày sản phẩm nhóm
- Phát triển khả năng tự chủ, tự học qua việc xem video bài giảng, đọc tài liệu và hoàn thiện phiếu học tập của giáo viên giao cho trước khi tới lớp
- Giải quyết vấn đề và tư duy sáng tạo trong hoạt động luyện tập

* *Năng lực đặc thù*

- Đọc diễn cảm bài thơ “ *Gặp lá cơm nếp*”[1]
 - Nhận biết và nhận xét được nét độc đáo của bài thơ bốn chữ và năm chữ thể hiện qua từ ngữ, hình ảnh, vần nhịp, biện pháp tu từ.[2]
 - Nêu được ấn tượng chung về nhà văn Thanh Thảo và văn bản “*Gặp lá cơm nếp*”[3]
 - Nhận biết được biện pháp nghệ thuật và tác dụng của biện pháp nghệ thuật trong văn bản “*Gặp lá cơm nếp*”[4]
 - Phân tích, suy luận được những nội dung ý nghĩa của bài thơ: Tình cảm gia đình gắn với tình yêu quê hương, đất nước.[5]
 - Thấy được: Nỗi nhớ quê của người con xa quê và hình ảnh người mẹ trong kí ức người con.[6]
 - Viết được đoạn văn nêu cảm nghĩ về tình cảm của người con đối với mẹ trong bài thơ “ *Gặp lá cơm nếp*”[7]
 - Bước đầu biết làm một bài thơ năm chữ, viết đoạn văn ghi lại cảm xúc sau khi đọc bài thơ.[8]
- 2. Về phẩm chất:** Tình yêu quê hương, gia đình, sự gắn bó với những sự vật quen thuộc ở quê hương.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC VÀ HỌC LIỆU

- Máy chiếu, máy tính, bảng phụ và phiếu học tập.
- Tranh ảnh về nhà thơ Thanh Thảo và văn bản “Gặp lá cơm nếp”.
- Các phiếu học tập (Phụ lục đi kèm).

III. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC

1. HĐ 1: Xác định vấn đề (5')

a. Mục tiêu: HS huy động trải nghiệm của hs về xôi- một trong những món ăn quen thuộc của người Việt từ đó kết nối với văn bản.

b. Tổ chức thực hiện:

B1: Chuyển giao nhiệm vụ (GV)

GV chiếu các hình ảnh về món xôi nếp và lá cây cơm nếp

?Em hãy chia sẻ cảm nhận của mình về hương vị của món xôi em đã thưởng thức

B2: Thực hiện nhiệm vụ

HS quan sát các hình ảnh về món xôi nếp và lá cây cơm nếp và chia sẻ cảm nhận của mình

B3: Báo cáo, thảo luận

HStrả lời câu hỏi.

B4: Kết luận, nhận định (GV)

- Kết nối vào nội dung đọc - hiểu văn bản.

2. HĐ 2: Hình thành kiến thức mới

2.1 Đọc - hiểu văn bản

I. Tìm hiểu chung (15')	
Mục tiêu: [1]; [2]; [3] GV sử dụng KT chia sẻ nhóm đôi để tìm hiểu về tác giả, KT đặt câu hỏi để HS tìm hiểu văn bản. HS dựa vào phiếu học tập đã chuẩn bị ở nhà để thảo luận nhóm cặp đôi và trả lời những câu hỏi của GV.	
Tổ chức thực hiện	Sản phẩm
B1: Chuyển giao nhiệm vụ (GV) 1. Đọc - Hướng dẫn đọc diễn cảm, chú ý ngữ điệu, chú ý những câu cần đọc với ngữ điệu đặc biệt	1. Đọc văn bản

+ Đọc giọng to, rõ ràng diễn cảm. Chú ý khi đọc dòng thơ “*Ôi mùi vị quê hương*” lưu ý cách ngắt nhịp $\frac{1}{4}$ nhấn mạnh vào thán từ *ôi* để biểu đạt tình cảm, cảm xúc của tác giả dành cho quê hương và người mẹ.

Gv đọc mẫu, yêu cầu 3 hs đọc bài thơ gv nhận xét, điều chỉnh cách đọc, giọng đọc.

2. Tác giả

- Chia nhóm cặp đôi (theo bàn).

- Yêu cầu HS mở phiếu học tập GV đã giao về nhà đã chuẩn bị và đổi phiếu cho bạn cùng nhóm để trao đổi, chia sẻ.

Họ và tênLớp

Phiếu học tập số 1

I. Tìm hiểu về tác giả Thanh thảo

.....
.....
.....

II. Tìm hiểu về tác phẩm

1. Thể loại

.....

2. Phương thức biểu đạt chính

.....

3. Nội dung

.....

.....

4. Bố cục.

.....

.....

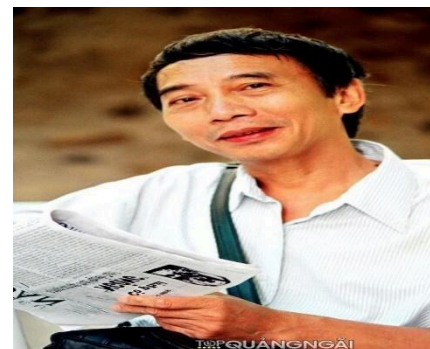
.....

(Phiếu học tập giao về nhà)

?Trình bày những nét cơ bản về nhà thơ Thanh Thảo

B2: Thực hiện nhiệm vụ

2. Tác giả: Thanh Thảo

- Sinh năm 1946, quê ở Quảng Ngãi.

- Ông là một nhà thơ, nhà báo được công chúng chú ý qua những tập thơ và trường ca viết về chiến tranh và thời hậu chiến:

- Những tác phẩm chính: *Những người đi tới biển* (1977), *Dấu chân qua trăng cỏ* (1978), *Những ngọn sóng mặt trời* (1981), *Khối vuông ru-bích* (1985), *Từ một đến một trăm* (1988).

Họ và tênLớp		
Phiếu học tập số 2		
Văn bản	<i>Đồng dao mùa xuân</i>	<i>Gặt lá cốm nếp</i>
Đặc điểm		
Số tiếng trong mỗi dòng thơ		
Cách gieo vần		
Ngắt nhịp		
Chia khổ		
Gv gọi hs trình bày phiếu HT của mình Hs khác nhận xét- Gv bổ sung		
Văn bản	<i>Đồng dao mùa xuân</i>	<i>Gặt lá cốm nếp</i>
Đặc điểm		
Số tiếng trong mỗi dòng thơ	4 tiếng / dòng	5 tiếng/ dòng
Cách gieo vần	Chân	Chân
Ngắt nhịp	Linh hoạt biến tấu trên nền nhịp 2/2	Linh hoạt biến tấu trên nền nhịp 2/3
Chia khổ	9 khổ, trong đó có 2 khổ đặc biệt	4 khổ trong đó có 1 khổ đặc biệt
II. Khám phá văn bản(46')		
<u>1. Hoàn cảnh gọi nhắc người con nhớ về mẹ</u>		
Mục tiêu: [4]; [6] GV sử dụng KT chia sẻ nhóm đôi HS làm việc cá nhân, làm việc nhóm để hoàn thành phiếu học tập và trình bày sản phẩm.		
Tổ chức thực hiện	Sản phẩm	
B1: Chuyển giao nhiệm vụ (GV) - Chia nhóm lớp. - Giao nhiệm vụ: hoàn thiện phiếu học tập số 3 bằng cách trả lời các câu hỏi 1, 2, 3 - Thời gian: 5 phút	1. Hoàn cảnh gọi nhắc người con nhớ về mẹ	

Họ và tênLớp..... Phiếu học tập số 3 1. Nêu nội dung khổ 1,4 2. Hoàn cảnh để người con thổ lộ tâm tư tình cảm 3. Hoàn cảnh đó đã gợi cho con nhớ đến ai 4. Nhận xét cách ngắt nhịp thơ ? * GV chiếu nội dung khổ 1,4 lên màn hình. <i>Xa nhà đã mấy năm</i> <i>Thèm bát xôi mùa gặt</i> <i>Khói bay ngang tầm mắt</i> <i>Mùi xôi sao lạ lòng</i> <i>Cây nhỏ rừng Trường Sơn</i> <i>Hiểu lòng nên thơm mãi</i> Dự kiến tình huống khó khăn: HS gặp khó khăn trong câu hỏi số 3 (Tháo gỡ: GV gợi ý HS bằng cách hướng dẫn các em đọc khổ thơ 1:Hình ảnh bát xôi mùa gặt, khói bếp.. đây là những hình ảnh quen thuộc, gần gũi gắn với quê hương, với mẹ....) B2: Thực hiện nhiệm vụ HS:- Quan sát khổ 1,4 bài thơ (GV đã chiếu trên màn hình). - Thực hiện yêu cầu trong phiếu học tập B3: Báo cáo, thảo luận GV:- Yêu cầu các nhóm HS trình bày. - Hướng dẫn HS trình bày (nếu cần). HS: - Đại diện một nhóm trình bày sản phẩm.	- Hoàn cảnh người con thổ lộ tâm tư tình cảm: +Trên đường hành quân ra mặt trận, anh gặp lá cơm nếp- một loài cây nhỏ, mọc hoang có hương thơm giống cơm nếp. + Hương vị của lá cơm nếp đã gợi cho anh nhớ làn khói xôi bay ngang tầm mắt, thèm bát xôi mùa gặt có hương thơm lạ lòng, từ đó nhớ đến hình ảnh thân thương của người mẹ bên bếp lửa nấu xôi. -Nghệ thuật: ngắt nhịp linh hoạt (2/3; 3/2)
--	---

- HS còn lại theo dõi, quan sát, nhận xét, bổ sung cho nhóm bạn (nếu cần). B4: Kết luận, nhận định (GV) - Nhận xét câu trả lời của HS. - Chốt kiến thức, bình giảng và chuyển dẫn sang mục sau.		
2. Cảm xúc của tác giả nhớ về quê hương về mẹ		
Mục tiêu: [4]; [5]; [6] GV sử dụng KT đặt câu hỏi, KT thảo luận cặp đôi để HS tìm hiểu cảm xúc của tác giả nhớ về quê hương về mẹ HS làm việc cá nhân, thảo luận cặp đôi để hoàn thành nhiệm vụ và báo cáo sản phẩm.		
Tổ chức thực hiện		Sản phẩm
B1: Chuyển giao nhiệm vụ (GV) - Đọc diễn cảm những khổ thơ còn lại và nêu nội dung - Thảo luận nhóm (cặp đôi) theo các câu hỏi: Gv phát phiếu học tập và giao nhiệm vụ cho các nhóm. 1. Tìm những dòng thơ kể về người mẹ trong kí ức người con. (Theo gợi ý)		2. <u>Cảm xúc của tác giả nhớ về quê hương về mẹ</u> - Người con rất yêu thương mẹ, thấu hiểu nỗi vất vả và tình cảm mà mẹ dành cho mình, đồng thời người đọc cũng cảm nhận được nỗi xót xa của người con khi đi xa không thể đỡ đần chia sẻ nỗi vất vả, nhọc nhằn cùng mẹ. -> Tình yêu gia đình hòa với tình yêu quê hương, đất nước. - Nghệ thuật: Thán từ “ôi”, hình ảnh thơ giàu giá trị biểu cảm -> bộc lộ tình cảm nhớ thương của người con khi nhớ về quê hương của mình.
Những dòng thơ kể về mẹ	H/ả người mẹ trong kí ức người con	
2. Từ hình ảnh người mẹ cho em thấy hình ảnh người con như thế nào 3. Trong khổ thơ thứ 3 người con thể hiện những tình cảm, cảm xúc gì? Vì sao những tình cảm, cảm xúc ấy lại cùng trào dâng trong tâm hồn người con khi “ <i>Gặp lá cơm nếp</i> ” 4. Em có nhận xét gì về cách dùng từ của tác giả trong câu thơ thứ 1 trong khổ thơ thứ 3 “ <i>Ôi mùi vị quê hương</i> ” B2: Thực hiện nhiệm vụ HS: làm việc cá nhân, làm việc nhóm cặp đôi để hoàn thành nhiệm vụ học tập.		

GV:

- **Dự kiến khó khăn:** HS khó đưa ra đầy đủ hình ảnh người mẹ trong kí ức của người con.

(**Tháo gỡ KK** bằng cách gợi dẫn cho hs qua các chi tiết: “*nhặt lá về đun bếp*”, “*Mẹ ở đâu chiều nay*”

-**Dự kiến sản phẩm:**

1.

<i>Những dòng thơ kể về mẹ</i>	H/ả người mẹ trong kí ức người con
<i>Mẹ ở đâu chiều nay</i> <i>Nhặt lá về đun bếp</i> <i>Phải mẹ thổi cơm nếp</i>	-Mẹ là người tần tảo, chăm lo cuộc sống gia đình. - Mẹ rất yêu thương các con - Mẹ rất giản dị, mộc mạc chất phác.

2. Người mẹ trong bài thơ, có thể do quê nghèo, do mùa vụ hoặc phải tiết kiệm nên không có rơm hay củi để đun nấu. Mẹ phải đi nhặt lá về đun nấu nên việc nấu còn khó gấp bội....

3. Người con rất yêu thương mẹ, thấu hiểu nỗi vất vả và tình cảm mà mẹ dành cho mình, đồng thời người đọc cũng cảm nhận được nỗi xót xa của người con khi đi xa không thể đỡ đần chia sẻ nỗi vất vả, nhọc nhằn cùng mẹ.

4. Thán từ “ôi” kết hợp với danh từ “mùi” “vị” vừa mang nghĩa chỉ hương vị cụ thể riêng có của quê nhà, vừa mang tính trừu tượng chỉ một sắc thái riêng của quê hương. Từ đó bộc lộ tình cảm, cảm xúc của người con khi nhớ về quê hương của mình.

- Những cụm từ : *Mùi vị quê hương, chia đều nỗi nhớ thương.*

Người con nhắc đến mẹ già và đất nước đồng thời khẳng định chia đều nỗi nhớ thương cho cả người mẹ và đất nước. Tình yêu gia đình hòa với tình yêu quê hương, đất nước. Trong trái tim người lính hình ảnh quê hương, đất nước hiện lên chân thật, gần gũi gắn với hình bóng lam lũ, tần tảo mà tha thiết yêu thương của mẹ.

B3: Báo cáo, thảo luận

GV:

B4: Kết luận, nhận định - GV nhận xét thái độ và kết quả làm việc của HS. - Chốt nội dung phần tổng kết lên màn hình và chuyển dẫn sang nội dung sau.	
--	--

3. HĐ 3: Luyện tập(10')

a) Mục tiêu: [7] Vận dụng kiến thức của bài học vào việc làm bài tập cụ thể.

b) Tổ chức thực hiện

B1: Chuyển giao nhiệm vụ: Giáo viên giao bài tập cho HS

Viết đoạn văn từ 5- 7 câu nêu cảm nghĩ về tình cảm của người con đối với mẹ trong bài thơ “ *Gấp lá com nếp*”

B2: Thực hiện nhiệm vụ

GV:

- Hướng dẫn hs về hình thức đoạn văn lưu ý 5 đến 7 câu

-Nội dung: Cảm nghĩ về tình cảm của người con đối với mẹ trong bài thơ “ *Gấp lá com nếp*”

HS:Viết đoạn văn

B3: Báo cáo, thảo luận:

- GV yêu cầu HS trình bày sản phẩm của mình.

- HS trình bày, theo dõi, nhận xét, đánh giá và bổ sung cho bài của bạn (nếu cần).

B4: Kết luận, nhận định: GV đánh giá bài làm của HS bằng điểm số.

4. HĐ 4: Vận dụng(7')

a) Mục tiêu: HS vận dụng kiến thức bài học vào giải quyết tình huống trong thực tiễn.

b) Tổ chức thực hiện

B1: Chuyển giao nhiệm vụ(GV)

? Em đã thể hiện tình cảm của mình với mẹ kính yêu của mình như thế nào?

B2: Thực hiện nhiệm vụ

GV hướng dẫn HS xác nhiệm vụ và cho hs nghe câu chuyện về tình cảm của người con dành cho mẹ

HS đọc, xác định yêu cầu của bài tập và lắng nghe câu chuyện

B3: Báo cáo, thảo luận

GV hướng dẫn các em cách nộp sản phẩm (trả lời ngắn nếu còn thời gian, hoặc viết đoạn văn rồi trình chiếu).

HS nộp sản phẩm cho GV

B4: Kết luận, nhận định (GV)

- Nhận xét ý thức làm bài của HS (HS nộp bài không đúng qui định (nếu có).
- Giáo viên giao nhiệm vụ về nhà.
- + Đọc thuộc và diễn cảm bài thơ “*Gặt lá com nếp*”
- + Tập làm một bài thơ 5 chữ chủ đề tự chọn.
- + Giao phiếu học tập và yêu cầu HS đọc lướt, đọc theo thẻ văn bản “*Trở gió*” của Nguyễn Ngọc Tư.

III. Phụ lục

Họ và tênLớp

Phiếu học tập số 1

I. Tìm hiểu về tác giả Thanh thảo

.....

.....

II. Tìm hiểu về tác phẩm

1. Thể loại

.....

2. Phương thức biểu đạt chính

.....

3. Nội dung

.....

.....

4. Bố cục.

.....

.....

Họ và tênLớp

Phiếu học tập số 2

	Đồng dao mùa xuân	Gấp lá cờ m nếp
Số tiếng trong mỗi dòng thơ		
Cách gieo vần		
Ngắt nhịp		
Chia khổ		

Họ và tênLớp.....

Phiếu học tập số 3

4. Nêu nội dung khổ 1,4

.....

.....

5. Hoàn cảnh để người con thổ lộ tâm tư tình cảm

.....

.....

6. Hoàn cảnh đó đã gợi cho con nhớ đến ai

.....